

## ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Ա Շ Խ Ա Ր Հ .

Արդեօք ի՞նչ է աշխարհս, նաեւ այն մարդկանց համար՝ որ կոխերն զինքը, եւ որ կարծես թէ աշխարհիս զուարճութիւններովն զմայլած՝ չեն կրնար առանց անոր ապրելու . . . . .

Արդեօք ի՞նչ է աշխարհս .

— Յաւիտենական ծառայութիւն չտրչարանաց, յորում եւ սչ մարդ մի կապրի ինքնիրեն համար, եւ որոյ մէջ բաղաւոր ապրելու համար՝ պիտի համբուրեմք մեր կապանքները եւ սիրեմք այս դժնդակ ծառայութիւնը :

Դարձեալ, ի՞նչ բան է աշխարհս .

— Հանապազօրեայ փոփոխութիւն եղելութեանց, որ հետզհետէ կզարթնուն մարդկանց սրտերուն մէջ : Սոցա հազորդակից են՝ ամենէն բռնի եւ ամենէն տխուր չարչարանք, սաստիկ ատելութիւն, զղուելի չարութիւն, դառն երկիւղ, սրտաբեկ նախանձ եւ մահառիթ հիւանդութիւն :

Ի՞նչ բան է աշխարհս .

— Օտար երկիր մը, որոյ ամենագեղեցիկ փողոցներն անգամ փշով ու տատասկով լըցուած են : Մէկ տեղ միմոսական նորահնար խաղերը կձանձրացնեն զմարդ, միւս տեղ՝ մէկմէկու կարծեաց հակառակ զգացմունքները կվշտացնեն զնոսա : Այլ տեղ մի եւս՝ չարչարանքը յանցանաց, խայտառակութեան եւ կորստեան կփոխարկուի :

Վերջապէս ի՞նչ բան է այս աշխարհը .

— Այնպիսի տեղ մը՝ ուր նոյն ինքն յոյսը, որ մարդուս կեանքին մի միայն բարեհամբոյր բերկրութիւնն է, դժբաղդութեան կփոխարկուի, այնպիսի տեղ մը՝ ուր հա-

րուստ մարդիկը, որ ապրուստի կողմանէ ամենեւին պակասութիւն չունին, կամաւ աղքատ կցուցնեն իրենք զիրենք՝ որպէս զի այս եւ այն հասարակաց բարւոյն զիրենք օգնութեան չկանչեն : Վերջապէս այնպիսի տեղ մը՝ ուր ամէն բանի կհաւանի մարդս միայն մէկ ակնթարթի մը համար, եւ ուր ձանձրութիւնն ու տաղտկութիւնը թեթեւ ու տանելի կհամարին, եւ որով իրենց սիրտըն ու հոգին կտանջեն : —

Այո՛, այսպէս է ձեր աշխարհը . չկարծէք որ ես այն աշխարհին համար կըսեմ՝ ուր չգիտեն սչ չափէ դուրս զուարճութիւն, սչ նիւթական փարթամութիւն եւ ոչ փափուկ առատութիւն : — Ո՛չ, ձեր այդ փայլուն աշխարհին վրայ է իմ խօսքս, հպարտ հարուստներ, ձեր աշխարհին վրայ կխօսիմ ես, եւ նորա դեռ չմտածուած պատկերը ձեր գիմացը կնկարագրեմ : Ես անթերի կերպով պատկերացնելով ձեր աշխարհը, ձեզմէ առի իմ՝ աշխատութեանս նախագիծը . դուք զգացէք, դուք գիտցէք որ իմ ձեւակերպութիւնս ճշմարիտ է :

ՄԱՍԻԼԵՅՆ .

Շ Ո Ղ Ո Ք Ո Ր Թ .

Ի՞նչ է շողքորթը .

— Շողքորթ կըսուի այն մարդն որ կաւուղ ու գիւրաշարժ է, եւ ծառայաբար կը խոնարհի քու գիմացդ . քու ամէն խօսքիդ վրայ սուտ զարմանք ցուցնելով՝ խեղացիութեանդ վրայ կբացադանչէ, ամէն մէկ գործիդ վրայ՝ սրբան եւ արհամարհելի լինի, ծափ կզարնէ կեղծաւորութեամբ :



Շողոքորթ մարդը խորամանկ, աղուխաբարոյ եւ մարդահաճոյ կլինի, հակամիտութեանդ վարժած՝ որ օգուտ քաղէ անկէց, կապակցութեանդ սովորած՝ որ յաջողութիւն գտնէ անով, եւ մինչեւ պակասութիւններդ անգամ առ երեստ՝ կատարելութեանց տեղ դնելով կգովէ, որ անով քու վրայ իշխէ:

Շողոքորթը՝ նենգաւոր ու խարդախ կլինի. մի եւ նոյն ժամանակ թէ կգովէ զքեզ եւ թէ կխաբէ. կքաջալերէ զքեզ ուրիշներուն դիմաց, բայց ի ծածուկ կգատապարտէ. Աչք կրիակէ քու ամէն թուրութեանցդ, որ անով աւելի ալ գրաւէ զքեզ, ու դուն ալ զիջանիս նորա ասածներուն:

Երբեմն շողոքորթը նախանձոտ ու ոխերիմ կլինի, եւ այնպէս կցուցընէ որ իբր թէ կուրախանայ քու մեծութեանդ վրայ, բայց իծածուկ ինքզինքը կպատռտէ քու բարօրութեանդ վրայ նախանձելով:

Շատ անգամ ալ շողոքորթը քու արժանաւորութեանդ վրայ վշտացած՝ զանազան գովասանքներով կծածկէ իւր ատելութիւնը:

Շողոքորթը՝ ցած ու գարշելի մարդ մի է, որ իւր ամօթալի ցածութիւնը այլ եւ այլ կերպով ծածկելով, կաշխատի իւր նպատակն յառաջ տանելու:

Շողոքորթութիւնը աշխարհակործան ախտերէն մէկն է. վասն զի նա ոչ թէ իւր սր եւ իցէ շահուն համար միայն կխաբէ իւր մեծն, այլ եւ մեծին հարկաւոր գործի մը մէջ սխալուած ժամանակը՝ հասարակաց դժբաղդութեանը պատճառ կլինի, երբ կըսկըսի գովել շողոքորթութեամբ նորա բռնած գործոյն վնասակար հետեւանքները:

ԼԱՅԻԹՕ.

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն .

1. Ընկերութեան խօսակցութիւնը պէտք է լինի էական բաներու վերայ, առանց դառն խօսքերու եւ խառնախօս շփոթութեան:

2. Խօսակցութեան ոճը պէտք է լինի ուսումնական՝ բայց առանց իմաստակութեան, զուարճալի՝ առանց աղմկի, քաղաքավարական՝ առանց զանգատի, թեթեւ՝ առանց փոփոխամտութեան, կատակով՝ առանց երկդիմի բաւերու:

3. Ընկերութեան մէջ ամէն բանի վրայ կխօսուի, որպէս զի ամէն ընկեր կարողանայ իւր միտքը յայտնել:

4. Ո՛ր եւ իցէ առարկայի վրայ չափազանց խորերը չեն մաներ, որպէս զի ընկերութեան միւս անդամները չձանձրանան:

5. Ամէն բան պէտք է հարեւանցի կերպով առաջարկուի, եւ ամէն բանի վրայէն շուտով անցնուի:

6. Ամէն մարդ իւր կարծիքը կըսէ, բայց ոչ երբէք կանգէ եւ իւր ըսածին վրայ կըկենայ:

7. Մէկը միւսին չհակառակի կամակորութեամբ, այլ սրբան կարելի է հանդարտ ու խոհեմութեամբ տայ իւր պատասխանը:

8. Այսպիսի ընկերական խօսակցութեան մը մէջ մարդկանց մտքերը կլուսաւորուին՝ մի եւ նոյն նիւթի վրայ այլ եւ այլ խորհրդածութիւններ ու կարծիքներ տեսնելով. հակառակութիւնը մէկդի կթողուի, որպէս զի ընկերութեան անդամներուն ունեցած փոքրիկ անձնասիրութիւնը անպատիւ չլինի: Խօսակցութեանն յետոյ ամէն մէկը քիչ մ'ալ այս եւ այն նորանոր գրուածոց ընթերցանութեամբը կպարապի, եւ մէկմէկէ գոհ սրտով տուններն կդառնան:

Ժ. Ժ. ՌՈՒՍՍՕ.

Եթէ դուն ընկեր կուզես ընտրել քեզ, թող ամուսինդ ընկեր լինի բոլոր կենացդ մէջ: Բայց եւ միտքդ պահէ հին առածը թէ «Ընկերը մինչեւ հաւատալդ». եւ մի անցնիր



երբէք նորա հետ աղէկ կերպով վարուելու սահմանէն որ սիրելի լինիս իրեն. ապա թէ ոչ՝ այն ոչ թէ ընկերութիւն, այլ ամօթոյ շարկապ կլինի:

Հեռացիր ազա՛հ մարդոյ ընկերութենէն. վասն զի ազա՛հը բարկացող, հպարտ եւ մեծախօս կլինի: Այս յատկութիւններն ունեցող մարդիկը ցած եւ խաբեբայ կլինին:

ՎԻԼՀԷԼՄ ՓԷՆՆ.

Ամէն նոր բան զարմանալի կերելի այն մարդուն՝ որ կվախէ մտածելու:

Ոտքով ճանապարհ գնացած ժամանակիդ՝ ուրախ ընկերակիցդ փառաւոր կառք մի կարժէ:

Առաքինի եւ հեռատես ըսելու մարդիկը նոքա են որ ճանաչելով իւրեանց կարողութիւնը, չափաւորութեամբ եւ աչալրջութեամբ կգործադրեն զայն: Սոքա միայն են որ պէտք եղածին չափ յառաջ կերթան աշխարհիս գործոցը մէջ:

ԿԻԹԷ.

Շատ միջոցներ կան հարստանալու, բայց անոնցմէ հաղիւ թէ քանի մի հատը պատուաւոր են: Չափաւորութիւնը ամենէն աղէկն է, բայց եւ այս կերպով ապրողներուն ալ կարելի չէ ասել որ պակասութիւն չունին: — Չափաւորութիւնը կհեռացնէ զմարդ քանի մի պարտականութիւններէ, որ կվերաբերին մարդկութեան եւ սիրոյ:

ՊԷՔԷՆ.

Ո՛վ որ ժամանակ կլինառէ, կկորսընցընէ իւր ժամանակը:

Երկու խօսք կայ ամենէն կարճ արտասանելու, այդ եւ ոչ. բայց մէկու մը ըսելու ժամանակդ՝ ամէն բառէն աւելի կպահանջուի սոցա վրայ մտածելը:

ՇԵԼԷԻԹ.

Առանց ներքին խղճմտանքի ոչ սրբութիւն կայ եւ ոչ հաւատ. եւ ո՛ր տեղ որ կպակասի ճշմարիտ հաւատքը, այն տեղէն կհեռանայ ամօթը, քաղաքական միութիւնը, եւ որ մեծն է՝ ճշմարտութիւնը:

ԿԻԿԵՐՔՆ.

Հին ատենի իմաստունները աշխարհքս թափոնի նմանցուցեր են. ամէն մարդ մի եւ նոյն ժամանակ թէ գերասան է եւ թէ այցելու: Դերասանները կաշխատին իւրեանց հնարքներովը փայլիլ, իսկ այցելուները «Չարմանալի խելք, հիանալի ձիրք» կգոչեն անգաբար: Բայց, թէ ինձ հարցընես, նոյն իսկ զարմանալի խելք ու հիանալի ձիրք ունեցող մարդիկնե՛րէն անգամ շատ քիչ կգտնուին այնպիսիներ, որ բարի անուն ժառանգեն, եւ այնպէս ապրին՝ որ բաղդաւոր կոչուին:

ԺՈՒՔՈՎԱՍԲԻ.